

ปราสาทพระวิหาร

กับเบื้องหน้าเบื้องหลังประเด็นขัดแย้งไทย-กัมพูชา

หนึ่งฤทัย เปรมปรีดา : เรียบเรียง

ปราสาทพระวิหาร

กับเบื้องหน้าเบื้องหลัง

ประเด็นขัดแย้งไทย-กัมพูชา

ปราสาทพระวิหาร
กับเบื้องหน้าเบื้องหลังประเด็นขัดแย้งไทย-กัมพูชา

ISBN (e-book) : 978-616-95018-9-3

หนึ่งฤทัย เปรมปรีดา : ผู้เรียบเรียง

โฮป สำนักพิมพ์

Hope.press2014@gmail.com

จัดทำโดย

สุปัญญา อึ้งหนองบัว

๑๐๙/๒๑ ซอยสวนสยาม ๓ คันทนาเยาว์ กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐

ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๙

© สงวนลิขสิทธิ์ ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๕๘

คณะบรรณาธิการ

สุริย์รักษ์ พันธุ์งาม, ฉลองรัฐ ไชยไพศาล

ศิลปกรรม

Hope Studio

บอกกล่าว

ปราสาทพระวิหาร ตั้งตระหง่านอยู่บนหน้าผาสูงชื่อ *ผาแปดตาดี* บนเทือกเขาพนมดงรักซึ่งเป็นเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา การเดินทางไปเยี่ยมชมปราสาทพระวิหารสามารถขึ้นได้สองทาง คือ ทางฝั่งประเทศไทย โดยมีแนวทางเดินขึ้นปราสาทตามแนวเขาจากทางด้านหน้าด้านเดียว (ซึ่งอยู่ฝั่งไทย) โดยผ่านทางผามออีแดง เขตอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนอีกทางอยู่ในเขตอำเภोजอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชา โดยมีถนนคอนกรีตลาดยาวไปประมาณ ๓ กิโลเมตร แล้วต้องไต่เขาสูงขึ้นขึ้นไปอีกจึงจะไปถึงตัวปราสาท

ปราสาทพระวิหาร ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจากองค์การยูเนสโก (UNESCO) เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ ครั้งที่ ๓๒ ณ เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา โดยขึ้นทะเบียนในนามของประเทศกัมพูชา

ปราสาทพระวิหาร ประกอบด้วยวิหารหลายแห่งที่เชื่อมต่อกันด้วยทางเดินและบันไดตามแนวยาว ๘๐๐ เมตร และมีอายุย้อนไปถึงช่วงครึ่งแรกของศตวรรษที่ ๑๑ เหตุผลของคณาโบราณในการสร้างปราสาทพระวิหารไว้บนยอดเขา ก็เนื่องด้วยความเชื่อและศรัทธาใน *พระศิวะ* (*พระอิศวร*) ซึ่งเป็นเทพเจ้าที่เคารพและศรัทธายิ่งในสมัยนั้น การสร้างเทวสถานขึ้นตรงบริเวณที่สูง ถือ

เป็นการแสดงออกถึงความเคารพและศรัทธาอย่างยิ่ง ผู้ค้นพบปราสาทพระวิหาร คือ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรพลธิประสงค์ พระราชโอรสองค์ที่ ๑๑ ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยทรงพบเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๒ ซึ่งเวลานั้นเป็นเขตสยาม แต่หลังจากสยามต้องเสียเขตแดนในกัมพูชาให้อินโดจีนฝรั่งเศสแล้ว ใน พ.ศ. ๒๔๕๑ ฝรั่งเศสได้จัดทำแผนที่ฝ่ายเดียว และไม่ได้ใช้แนวสันปันน้ำเป็นเส้นแบ่งพรมแดน ทำให้ปราสาทพระวิหารต้องตกไปอยู่ในเขตแดนของกัมพูชา โดยที่รัฐบาลสยามในเวลานั้นไม่ได้รับรองหรือทักท้วงความถูกต้องของแผนที่ดังกล่าว จึงทำให้เกิด “ประเด็นความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชา เรื่องปราสาทพระวิหาร” จนทุกวันนี้ และจากปัญหานี้ก็ทำให้เกิดปัญหาอื่นๆติดตามมาอีกมากมาย โดยเฉพาะเรื่องการแบ่งเส้นเขตแดนระหว่างประเทศที่ไม่สามารถตกลงกันได้ โดยแต่ละฝ่ายต่างอ้างสิทธิ์ในการครอบครองเขตแดนที่เป็นข้อพิพาท ในขณะที่นักการเมืองในทั้งสองประเทศที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนอาศัยปัญหาดังกล่าวเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้แก่ตน ทั้งยังมีการปะทะกันของทหารทั้งสองฝ่ายอย่างต่อเนื่อง จนปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๖๔) ก็ยังไม่สามารถตกลงปักปันเขตแดนกันได้อย่างลงตัว

จนทุกวันนี้กรณี *เขาพระวิหาร* จึงยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่มักจะถูกกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งระหว่างไทยและกัมพูชาอยู่เสมอ ทั้งยังเป็นเรื่องที่เปราะบางต่อความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศอย่างมาก ท่ามกลางการปลูกฝังความเป็นชาตินิยมขึ้นระหว่างทั้งสองฝ่าย รวมถึงการที่สื่อต่างๆ ของทั้งสองประเทศได้ช่วยเติมเชื้อไฟขยายปมขัดแย้งเพิ่มขึ้นอีก จนยากที่จะยุติข้อขัดแย้งแล้วคุยกันรู้เรื่อง

ดังนั้น การเรียนรู้และทำความเข้าใจถึงที่มาที่ไปของปมความขัดแย้งเรื่อง *ปราสาทพระวิหาร* จะทำให้เรามองเห็นภาพ หรือที่มาของปัญหานี้ได้อย่างกระจ่างแจ้งมากขึ้น จากการวิเคราะห์เรื่องราวในอดีตจนถึงปัจจุบันที่เล่าไว้ในหนังสือเล่มนี้

ปรารภนาสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญา
โฮป สำนักพิมพ์

สารบัญ

บทนำ	๘
ประวัติศาสตร์ของ ๒ ชาติ	๑๕
คือจุดเริ่มต้นความขัดแย้งหรือไม่ ?	
ความขัดแย้งของ ๒ ชาติ เริ่มขึ้นที่จุดใดแน่ ?	๕๒
พระนเรศวรตีเมืองละแวก จากหลักฐานฝ่ายกัมพูชา	๕๘
ปราสาทพระวิหาร	๗๑
ชนวนความบาดหมางระหว่างไทยกับกัมพูชารอบใหม่	
ลำดับเหตุการณ์	๑๐๔
กรณีพิพาทเขตแดนเขาพระวิหารระหว่างไทยกับกัมพูชา	
คำปราศรัยของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	๑๓๑
ต่อการสูญเสียปราสาทพระวิหาร วันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕	
คำประท้วงยื่นโดย ดร. ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีต่างประเทศ	๑๒๔
ถึงเลขาธิการใหญ่สหประชาชาติ วันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕	
บันทึกกระทรวงต่างประเทศ	๑๒๗
ตั้งข้อสังเกตต่อคำพิพากษาของศาลโลก วันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕	
ความคิดเห็นของ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมทย์	๑๓๙
ทนายความฝ่ายไทยในกรณีปราสาทพระวิหาร ปี พ.ศ. ๒๕๐๕	
ความคิดเห็นของ ผู้พิพากษาบางท่าน	๑๔๔
ที่อยู่ในคณะผู้พิพากษาศาลโลก คดีพิพาทปราสาทพระวิหาร	
ปราสาทพระวิหาร	๑๕๗
กฎหมายสำคัญในผลประโยชน์ทับซ้อนของสองประเทศ	
ปราสาทพระวิหาร	๑๘๓
จากเศษซากหินที่ไร้การเหลียวแล มาเป็นสมบัติล้ำค่าที่ยื้อแย่งกัน	
ประวัติการสูญเสียเขตแดน	๒๐๗
ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์จนกระทั่งถึงยุคสมัยปัจจุบัน	
บทสรุป	๒๒๐

บทนำ

“เขาพระวิหาร” ชื่อนี้อาจฟังแล้วเป็นที่เจ็บใจของคนไทยหลายๆ คน โดยเฉพาะคนที่เข้าสู่วัยสูงอายุ หรือคนที่มีความทรงจำกับเรื่องเมื่อ ๖๐ กว่าปีก่อนได้ดี ครั้งที่ไทยได้เกิดข้อพิพาททางเขตแดนกับกัมพูชาจนเกิดการกระทบกระทั่งกันรุนแรงหลายครั้งบริเวณแนวชายแดนด้านทิศตะวันออกของเราที่ติดกับกัมพูชา ซึ่งเกิดความขัดแย้งกันมาตั้งแต่สมัยที่ฝรั่งเศสเข้ามายึดครองกัมพูชาแล้ว กระทบกระทั่งกันจนได้เอกราชแล้วเรายังต้องคอยทะเลาะกับกัมพูชาต่อ ก็เพราะสิ่งที่ฝรั่งเศสทิ้งเอาไว้เนือง นั่นก็คือความไม่ชัดเจนในการปักปันเขตแดนที่เราถูกฝรั่งเศสบิดพลิ้วมาตั้งแต่ครั้งนั้น และกัมพูชาก็ถือสิทธิบนความไม่ชัดเจนนั้นต่อมา ความขัดแย้งรุนแรงขึ้นเมื่อกัมพูชาต้องการได้สิทธิครอบครองพื้นที่บริเวณเขาพระวิหาร ซึ่งมีปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ แต่โดยความเป็นจริงแล้ว บริเวณเขาพระวิหารนี้เป็นอธิปไตยของไทย เนื่องจากตั้งอยู่ในแนวสันปันน้ำที่อยู่ในเขตไทย แต่การที่กัมพูชาต้องการจะเข้ามาแย่งครองนั้นก็เพราะถือตามแผนที่ฝรั่งเศสซึ่งขีดเอาพื้นที่นั้นเข้าไปอยู่ในเขตแดนของเขายังไม่ถูกต้อง และเราก็เกิดความขัดแย้งกับฝรั่งเศสในเรื่องนี้มาแล้ว แต่กัมพูชาก็คงถือหลักตามฝรั่งเศสอยู่นั่นเองถึงแม้จะไม่ถูกต้องก็ตาม เรื่องนี้ต่อมาก็ถูกกัมพูชานำไปฟ้องต่อศาลโลกเพื่อหาข้อยุติ ซึ่งในที่สุด เราก็ถูกพิพากษาของศาลโลกครั้งนั้นเล่นงานจนเราต้องสูญเสียตัวปราสาทพระวิหารไปให้แก่

กัมพูชา ยังความโศกเศร้าแก่ชาวไทยเมื่อครั้งกระโน้นเป็นอย่างมาก

หากย้อนกลับไปในอดีต ช่วงที่เราต้องเสียปราสาทพระวิหารไปตามคำตัดสินของศาลโลกเมื่อ ๖๐ กว่าปีที่แล้ว คนไทยทั่วทั้งประเทศเจ็บแค้นและร้องไห้กับคำตัดสินครั้งนั้นเพียงไร จนเกิดการแสดงออกเพื่อสะท้อนถึงความสะเทือนใจที่เกิดขึ้นด้วยวิถีทางต่างๆโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือประชาชนก็ตาม คนที่มีชีวิตอยู่ทันได้รับรู้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นคงจะจดจำถึงสิ่งที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี คนไทยทั่วทั้งประเทศถึงกับเรียไรเงินกันคนละบาทเพื่อเป็นทุนให้กับคณะทนายนำไปใช้จ่ายในการต่อสู้ที่ศาลโลกในครั้งนั้น มีเพลงๆหนึ่งที่เกิดขึ้นมาช่วงเวลานั้นซึ่งต่อมากลายเป็นเพลงต้องห้ามไป แต่สร้อยของเพลงก็ยังจำกันได้จนเด็กๆนำไปร้องเล่นกันทั่วบ้านทั่วเมืองว่า “ชีตุ่กลางนา ชีตาตุ่กแก ของเราแท้ๆ แล้วจะมาแย่งเอาไป ชีตุ่กลางนา ชีตาตุ่กแก เป็นของชะแมร์ แล้วไ้มาขึ้นทางไทย” เพลงนี้สะท้อนให้เห็นว่าอย่างไรเสียปราสาทพระวิหารก็เป็นของไทย ซึ่งก็เป็นไปตามหลักความเป็นจริงทุกประการ ทั้งลักษณะภูมิประเทศที่หันหน้าเข้ามาทางฝั่งไทยและทั้งทางขึ้นตัวปราสาทที่ต้องขึ้นจากทางฝั่งไทยอีกด้วย

ความรู้สึกต่อการสูญเสียปราสาทพระวิหารไปของคนไทยเช่นนี้ ถึงแม้ในยุคสมัยต่อมาจะลึบๆกันไปบ้าง จากเหตุการณ์ต่างๆในช่วงเวลาต่อมาของทั้งสองประเทศที่เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างมากมาย แต่ก็เชื่อว่าความรู้สึกว่าปราสาทพระวิหารก็ยังเป็นของเราจะเหือดหายไปจากจิตใจของคนไทย หรือแม้แต่คนกัมพูชาเองก็ตาม ก็ยังมีความคิดระแวงว่าไทยจะต้องทวงคืนอยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างในความหวาดระแวงของคนกัมพูชาต่อเรื่องที่จะมีการทวงคืนซึ่งชัดเจนอย่างมาก ก็คือกรณีที่มีการเผาสถานทูตไทยและกิจการต่างๆที่เป็นของคนไทยในกรุงพนมเปญเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ถึงแม้จะทราบอย่างแน่ชัดแล้วว่าสาเหตุที่แท้จริงนั้นเกี่ยวเนื่องกับการเมืองภายในของกัมพูชาเองก็ตาม แต่ก็มิ้นักการเมืองกัมพูชาบางคนซึ่งหวังประโยชน์จากความปั่นป่วนเพื่อสร้างกระแสชาตินิยมขึ้นในหมู่ชาวกัมพูชา ได้อาศัยความหวาดระแวงที่ซึมลึกอยู่มาใช้จุดกระแส ด้วยการปล่อยข่าวลือว่ามีดาราสาว

ปราสาทพระวิหาร

ไทยยึดนิยามคนหนึ่งที่ชาวกำพูชาที่รู้จักกันเป็นอย่างดี พุดออกมาว่าจะทวงเขาพระวิหารหรือทวงถึงนครวัดให้กลับคืนมาเป็นของไทย สร้างความโกรธแค้นให้แก่คนกำพูชาเป็นอย่างมาก จนถึงกับมุ่งเข้าทำลายทรัพย์สินของคนไทยลุกลามไปทั่วในครั้งนั้น

ปราสาทพระวิหาร เป็นปราสาทหินที่ถูกใช้เป็นสถานที่บูชาตามความเชื่อของศาสนาฮินดูหรือพราหมณ์ มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบขอมโบราณที่สร้างขึ้นเมื่อนับพันปีมาแล้ว ตั้งอยู่บนยอดเขาพระวิหาร เทือกพนมดงรัก ตรงบริเวณบ้านภูมิสรอล อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ แต่ในทุกวันนี้ความยิ่งใหญ่โอฬารและสวยงามดั่งมาอย่างเช่นในสมัยอดีตนั้นแทบจะไม่หลงเหลือให้เห็นแล้ว โดยเฉพาะตัวปราสาทองค์หลัก หรือจุดที่เชื่อกันว่าเป็นที่สถิตของรูปสักการะตามความเชื่อของชาวขอมโบราณนั้นได้ทรุดลงมาเป็นซากกองหินหมดแล้ว และส่วนอื่นๆก็ทรุดโทรมลงตามกาลเวลา แม้จะยังคงหลงเหลือร่องรอยของรูปสลักอันงดงามและรูปทรงสถาปัตยกรรมให้เห็นอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็ทรุดถล่มลงเป็นกองหินแล้ว ปราสาทพระวิหารที่อยู่ในสภาพเช่นนี้ในปัจจุบัน ไม่ได้เป็นผลที่เกิดจากธรรมชาติและกาลเวลาเท่านั้น แต่อีกสาเหตุหนึ่งก็เป็นเพราะฝีมือมนุษย์นั่นเอง ที่ทำให้มันต้องมีสภาพที่ทรุดโทรมลงอย่างมากมายเช่นนี้ บริเวณเขาพระวิหารแห่งนี้ยังคงเป็นสมรภูมิรบในสมัยที่เกิดความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรง จนกลายเป็นสงครามกลางเมืองระหว่างฝ่ายในประเทศกับพม่าด้วย แม้บริเวณนั้นจะเป็นอธิปไตยของเรากก็ตาม (กำพูชาถือสิทธิ์ครอบครองได้เฉพาะตัวปราสาทพระวิหารตามคำสั่งศาลโลกเท่านั้น) แต่กำพูชาก็ถือโอกาสขึ้นไปยึดครองดินแดนบนเขาพระวิหาร โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดสงครามกลางเมืองอยู่นั้นทหารกำพูชาฝ่ายหนึ่งได้บุกขึ้นไปยึดครองบริเวณยอดเขาเพื่อใช้เป็นฐานปฏิบัติการ และยังมีการวางกับระเบิดเอาไว้ทั่วทั้งบริเวณอีกด้วย ทำให้ไม่มีชาวบ้านฝ่ายไทยคนใดกล้าที่จะขึ้นไป และทหารฝ่ายไทยก็ทำได้เพียงแค่อวดูลาดเลาไม่ให้ทหารกำพูชาล้ำแดนลงมาลึกไปกว่านี้เท่านั้น จึงคล้ายกับเขตแดนบริเวณเขาพระวิหารได้กลายเป็นสิทธิ์ครอบครองของกำพูชาไปโดยปริยาย กระทั่ง

เมื่อสงครามกลางเมืองในกัมพูชาสิ้นสุดลงแล้วก็ตาม ชาวบ้านกัมพูชาก็ยังคงถือโอกาสขึ้นไปยึดครองตั้งบ้านเรือนบนนั้นจนกลายเป็นชุมชนแห่งใหม่ของชาวกัมพูชาไป

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหานี้จากทางการไทยรวมไปถึงคนทั่วไปในสังคมไทยก็ดูจะลึ้มๆไปเมื่อเกิดปัญหาอื่นๆเข้ามาทับถม และยิ่งเมื่อเกิดมีทั้งปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาการเมืองภายในอย่างหนักในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เรื่องทางฝั่งกัมพูชาก็จึงไม่ค่อยมีใครสนใจนัก แต่ก็ไม่ใช่กับเหล่านักธุรกิจการเมืองที่มักอาศัยอิทธิพลอำนาจทางการเมืองของตนเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ คนกลุ่มนี้เล็งเป้าหมายการกอบโกยผลประโยชน์ทางธุรกิจกับกัมพูชาก็ด้วยนโยบายดึงนักธุรกิจเข้าไปลงทุนในกัมพูชาแบบมูมมามของการเมืองกัมพูชาที่ต้องการผลประโยชน์มหาศาลจากการเข้าไปลงทุนด้วยอีกเช่นกัน โดยวางนโยบายให้สัมปทานยาวนานถึง ๔๙ ปี อันหมายถึงเป็นการผูกขาดสัมปทานยาวนานโดยไม่ต้องไปเสียเสี่ยงกับการประมูลแข่งขันกับใครอีก สิ่งนี้กลายเป็นสิ่งล่อใจให้นักลงทุนจากทั่วทุกทิศต้องการเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์จากการลงทุนระยะยาวนี้ แล้วจะมีกลุ่มไหนที่มีศักยภาพสูงพอและมีโอกาสเข้าไปได้ง่ายกว่า หากไม่ใช่กลุ่มนักธุรกิจการเมืองทรงอิทธิพลที่ไปจากฝั่งไทยเพื่อนบ้านรื้อติดกัน และสามารถแลกเปลี่ยนผลประโยชน์หรือแม้แต่การร่วมทุนกับนักธุรกิจการเมืองของทางฝั่งกัมพูชาได้ง่ายกว่า จึงเกิดภาพของการสานประโยชน์ระหว่างกันโดยอาศัยนโยบายของภาครัฐจากทั้งสองประเทศอันสอดคล้องกันก็เพื่อผลประโยชน์ของพวกเขาเหล่านั้น ไม่ใช่ของประเทศชาติ หรือประชาชนในสองประเทศแต่อย่างใด หรืออาจมีบ้างก็เพียงส่วนน้อยเท่านั้น และจากการใช้นโยบายรัฐเพื่อประโยชน์ของตนและกลุ่มของตนเช่นนี้เอง จึงนำมาซึ่งความวุ่นวายไม่รู้จบในรูปใหม่ให้เกิดขึ้นอีกครั้งจนยากที่จะหาทางแก้ไขได้จนทุกวันนี้

ข้อพิพาทเรื่องปราสาทพระวิหารครั้งใหม่ได้กลายเป็นประเด็นร้อนขึ้นมาอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลซึ่งมาบริหารประเทศในช่วงเวลานั้นไปยินยอมรับรองการขอขึ้นทะเบียนตัวปราสาทพระวิหารให้แก่

ปราสาทพระวิหาร

กัมพูชานำไปเสนอต่อองค์การยูเนสโกเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจนเป็นผลสำเร็จ ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องล่อแหลมต่อการถูกกัมพูชานำไปใช้เป็นประเด็นในการกล่าวอ้างเพื่อถือสิทธิครอบครองปราสาทพระวิหารโดยสมบูรณ์ ทั้งๆที่ไทยยังคงถืออยู่เสมอมาว่าปราสาทพระวิหารยังอยู่ในสิทธิครอบครองของไทย แม้เราจะพ่ายแพ้แก่กัมพูชาในศาลโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ แล้ว จนจำต้องมอบสิทธิเฉพาะตัวปราสาทให้แก่เขาก็ตาม แต่เราก็ยังใช้สิทธิในการประท้วงต่อคำตัดสินของศาลโลกครั้งนั้นอยู่ และยังขอสงวนสิทธิในการต่อสู้เพื่อที่จะเอาปราสาทพระวิหารคืนได้ในกาลต่อไปอีกด้วย ซึ่งถือเป็นสิทธิที่ยังกระทำได้ตามกติกาสากล แต่การที่รัฐบาลไทยชุดปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ไปยินยอมสนับสนุนกัมพูชาถึงกับร่วมลงนามอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรเช่นนี้ เท่ากับเป็นการส่งมอบหลักฐานชิ้นสำคัญแสดงการยอมรับว่าปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชาไปโดยสมบูรณ์แล้ว ซึ่งหลักฐานชิ้นนี้จะเป็นการทำลายน้ำหนักเรื่องอธิปไตยเหนือตัวปราสาททั้งหมดหากเกิดมีการต่อสู้ที่ศาลโลกรอบใหม่ เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่ไปจุดชนวนให้เกิดกระแสต่อต้านรัฐบาล และกลายเป็นการเปิดรอยร้าวในสัมพันธภาพระหว่างคนไทยกับคนกัมพูชาครั้งใหม่ขึ้นมาอีก

การกระทำของรัฐบาลชุดที่ไปสนับสนุนกัมพูชาอย่างเป็นทางการชุดนี้ จึงถูกวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางว่าจะเป็นการทำให้ประเทศไทยต้องเสียเขตแดนไปให้แก่กัมพูชา ซึ่งอาจไม่เพียงแค่เขตแดนบริเวณเขาพระวิหารเท่านั้นที่กัมพูชาอาจจะลุบเอาไปอยู่ตลอดเวลา ยังรวมถึงเขตแดนในบริเวณอื่นๆอีกซึ่งปักปันกันอย่างไม่ถูกต้องมาตั้งแต่สมัยที่ฝรั่งเศสเข้ามายึดครองด้วย เพราะทราบกันด้วยว่าทางฝ่ายกัมพูชาก็มีการขีดเส้นแผนที่ของตัวเองโดยลากเอาเขตแดนไทยเข้าไปไว้เป็นของตัวเองหลายจุด และยังมีการรุกเข้ามาย้ายหลักเขตต่างๆเคลื่อนเข้ามากินเขตแดนฝั่งไทยไปหลายจุดแล้วด้วยเช่นกัน การที่รัฐบาลไทยชุดนั้นกระทำไปก็เท่ากับเป็นการสนับสนุนความเหิมเกริมของกัมพูชาที่คิดว่าตนต้องการอะไรฝ่ายไทยก็เป็นสนองตอบอย่างอ่อนน้อม ซึ่งต่อมาก็คงไม่เพียงแค่เรื่องนี้เท่านั้นเราอาจต้องพบกับพิษสงของกัมพูชาในเรื่องอื่นๆอย่างไม่รู้จบอีก แต่สิ่งหนึ่งที่ทำให้คนไทยทั่วไปอดสงสัยไม่ได้ นั่นก็

กับเบื้องหน้าเบื้องหลังประเด็นขัดแย้งไทย-กัมพูชา

คือคนในรัฐบาลชุดนั้นจะไปมีนอกมีใน หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนอะไรกับทางฝ่ายกัมพูชาหรือไม่?

จนถึงทุกวันนี้ เมื่อเวลาล่วงเลยมา น้ำลดตอก็ผุด ทุกสิ่งทุกอย่างได้เริ่มกระจ่างชัดขึ้นทุกทีว่า สิ่งซึ่งสงสัยกันอยู่ในเรื่องต่างๆ ก็เริ่มจะเข้าเค้า เรื่องที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันต่าง ๆ นานาก็ไม่ได้ต่างไปจากที่พูดกันนัก แม้บุคคลที่เกี่ยวข้องในผลประโยชน์ต่างๆ ยังคงออกมาโต้แบบดื้อตาใสก็ตาม แต่ไม่ว่าจะปกปิดพฤติกรรมที่ส่อแววเช่นนั้นได้ และหนังสือเล่มนี้ก็พยายามรวบรวมเอาประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องให้ท่านได้อ่าน แล้วคิดตาม ว่าเหตุใดคนทั้งสองชาติจึงมีความขัดแย้ง แม้จะเป็นเพื่อนบ้านที่ติดกัน และทุกวันนี้คนทั้งสองชาติก็อาจหลอมรวมเผ่าพันธุ์กันเป็นหนึ่งเดียวไปบ้างแล้ว แต่ประวัติศาสตร์ที่ยึดติดกันต่างหาก ที่ทำให้ความขัดแย้งยังคงซึมลึกอยู่ระหว่างคนทั้งสองเผ่าพันธุ์ และเรื่องของปราสาทพระวิหารเป็นเพียงตัวจุดชนวนความขัดแย้งให้ขยายใหญ่ขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีภาคผนวกต่างๆ ที่ทำให้เห็นที่มาที่ไปของเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวพันกันบนความขัดแย้งและผลประโยชน์ต่างๆ อย่างซับซ้อน ซึ่งจะทำให้เห็นได้ว่าเหตุใดโบราณสถานอันทรุดโทรมซึ่งถูกทอดทิ้งและทำลายไปมากมายโดยฝีมือมนุษย์แห่งนี้ จึงมีความสำคัญอย่างมากจนต้องแย่งยึดกัน มันต้องมีอะไรที่ทับซ้อนอยู่มากกว่าความต้องการครอบครองโบราณสถานแห่งนี้ไปเป็นสมบัติชาติอย่างแท้จริง

เพื่อภูมิปัญญาอันส่องสว่าง

หนึ่งฤทัย เปรมปรีดา

ประวัติศาสตร์ของ ๒ ชาติ

คือจุดเริ่มต้นความขัดแย้ง หรือไม่ ?

ตามประวัติศาสตร์ชาติไทยที่สืบมาตั้งแต่สมัยโบราณ เมื่อครั้งที่ยังเป็นราชอาณาจักรสยามอยู่ โดยปรากฏหลักฐานการครอบครองเขตแดนว่ามีอาณาเขตครอบคลุมไปจนถึงประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน ทั้งในสมัยที่มีกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีจวบจนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งในยุคนั้นเรียกเขตแดนดังกล่าวว่า “แคว้นเขมร” มีสถานะเป็นแคว้นๆหนึ่งที่อยู่ในอำนาจปกครองของสยาม แม้ในบางช่วงเวลาเขมรจะปลดแอกตนเองไม่ยอมขึ้นกับสยามก็ตาม แต่ก็จะถูกเข้าตีจนต้องกลับเข้ามาเป็นแคว้นในปกครองของสยามต่อไป ซึ่งบางช่วงเวลาเช่นกันที่ทางเมืองหลวงต้องส่งคนจากส่วนกลางเข้าไปปกครอง สลับกับการให้เจ้าท้องถิ่นของเขมรปกครองคนของตัวเอง ก็ตามแต่สถานการณ์ของบ้านเมืองในช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งยังปรากฏในหลักฐานอีกมากมายด้วยว่า ระหว่างกัมพูชากับสยามนั้นมีความเกี่ยวพันกันในทางประวัติศาสตร์อย่างใกล้ชิดจนแยกกันไม่ออก แม้ในบางช่วงของประวัติศาสตร์จะเป็นความภาคภูมิใจของฝ่ายหนึ่ง แต่กลับได้สร้างความคับข้องใจให้แก่อีกฝ่าย จากการที่ต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลอำนาจของต่างฝ่าย

ปราสาทพระวิหาร

อยู่เสมอ ซึ่งก็เป็นเรื่องที่เกิดจากการแย่งชิงอิทธิพลอำนาจเหนือกันระหว่าง
แคว้นหรืออาณาจักรที่มีขอบเขตติดต่อกันในยุคสมัยที่บ้านเมืองต่างตัดสินกัน
ด้วยการศึกสงคราม กระทั่งบ้านเมืองก้าวเข้าสู่ยุคสมัยศิวิไลซ์ที่จัดการความ
ขัดแย้งกันด้วยเหตุด้วยผลและการทูต แต่ความรู้สึกลับซ่องโจระหว่งกันก็
ยังคงฝังรอยอยู่ในส่วนลึกของหัวใจระหว่งชนทั้งสองชาติ เหตุใดจึงเป็นเช่น
นั้น? ส่วนหนึ่งก็น่าจะมาจากประวัติศาสตร์ที่มีทั้งที่อยากจำและอยากจะลืม
ซึ่งบันทึกไว้ต่างกันของคนทั้งสองชาตินั่นเอง

อย่างที่เรารู้ได้เรียนกันมาแบบท่องจำจนขึ้นใจ ในประวัติศาสตร์ของ
ฝ่ายเรานั้นกล่าวถึงยุคสมัยที่อาณาจักรขอมเรืองอำนาจ อาณาจักรแห่งนี้มี
ศูนย์กลางอำนาจอยู่ที่แผ่นดินกัมพูชาหรือเขมรในปัจจุบันนั่นเอง ขอมได้แผ่
ขยายอิทธิพลเข้ามายังแผ่นดินซึ่งต่อมาเรียกว่าอาณาจักรสยามหรือถิ่นที่ตั้ง
ประเทศไทยในปัจจุบัน ยุคสมัยนั้นยังไม่มีกัการปักปันเขตแดนหรือตั้งขึ้นเป็น
ประเทศกันอย่างเช่นทุกวันนี้แต่อย่างใด เป็นแค่เพียงแคว้นต่างๆก็ปกครอง
อาณาเขตของตนไป ส่วนแคว้นใหญ่ๆที่มีกำลังเหนือกว่าก็กวาดต้อนแคว้น
เล็กๆเข้าอยู่ในปกครองอีกทอดหนึ่ง อาณาจักรขอมยุคสมัยที่เรืองอำนาจนั้น
เป็นแคว้นขนาดใหญ่ที่มีกำลังอำนาจ จึงแผ่อิทธิพลเข้ามาครอบครองแคว้น
เล็กๆแคว้นน้อยต่างๆที่ตั้งอยู่รายรอบ เราก็ทราบมาจากประวัติศาสตร์ของเรา
ว่ายุคสมัยนั้นอาณาจักรขอมแผ่อิทธิพลเข้ามาครอบครองแคว้นเล็กๆครอบ
คลุมตลอดจากอีสานเหนือใต้ รุกขึ้นไปทางเหนือจนถึงสุโขทัย ฝั่งตะวันตกก็
ไปไกลจรดเขตแดนพม่า และทางใต้ก็ถึงนครศรีธรรมราช อาณาจักรขอมใน
สมัยนั้นจึงกว้างใหญ่ไพศาลมาก แต่ต่อมาก็ค่อยๆเสื่อมอำนาจลง จนแคว้น
ใหญ่น้อยก็ต่างตั้งตนเป็นอิสระ แล้วจึงค่อยๆสร้างเสริมกำลังอำนาจขึ้นตั้งตน
เป็นอาณาจักรแห่งใหม่ ในดินแดนแถบนี้ก็มีอาณาจักรสุโขทัย อโยธยา และ
นครศรีธรรมราช ที่ถือเป็นอาณาจักรใหญ่ซึ่งแผ่อำนาจขึ้นภายหลังการเสื่อม
อำนาจลงของอาณาจักรขอม จนกระทั่งอาณาจักรอยุธยาเมื่อเริ่มแข็งแกร่ง
ขึ้นเรื่อยๆก็จึงได้รุกแผ่ขยายอิทธิพลเข้าไปในกัมพูชาบ้าง แล้วถือเอากัมพูชา
เข้ามาไว้เป็นส่วนหนึ่งในขอบขัณฑสีมาของอาณาจักรอยุธยานับตั้งแต่บัดนั้น

ปราสาทพระวิหาร

นี่คือสิ่งที่เราทราบจากประวัติศาสตร์ของทางฟากฝั่งเรา ซึ่งหลายๆตำราก็มักจะกล่าวตรงกันเช่นนี้

นอกจากสิ่งที่เราทราบกันมาเช่นนี้แล้ว ยังมีบันทึกประวัติศาสตร์บางส่วนซึ่งมักนำมาเล่ากันเพื่อให้คนไทยเกิดสำนึกแห่งความรักชาติว่าเราผ่านพ้น ประวัติศาสตร์ที่บรรพบุรุษของเราสร้างบ้านแปงเมืองไว้ให้กับลูกหลานด้วยความยากลำบากเพียงใด ซึ่งก็ไม่พ้นการต่อสู้เพื่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นของบ้านเมืองด้วยการสู้รบที่ต้องมีฝ่ายแพ้และฝ่ายชนะ ประวัติศาสตร์เหล่านี้จึงไม่พ้นที่จะไปกระทบกระทั่งกับความรู้สึกของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งอดีตก็ต่างเคยรบพุ่งกันมาก่อนทั้งพม่า ลาว กัมพูชา หรือแม้แต่ประเทศมาเลเซีย ถึงแม้จะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาก่อนที่จะมีการแบ่งเขตรวมประเทศขึ้นจนเป็นประเทศที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ก็ตาม อย่างเช่นทางฝั่งพม่า เรายังมีการถกเถียงกันว่าทางฝ่ายเราเคยเป็นเมืองขึ้นของพม่าหรือไม่ ซึ่งในบันทึกของทางฝ่ายเราก็มีระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเราเคยเสียเมืองหลวงคือกรุงศรีอยุธยาให้แก่พม่าไปถึง ๒ ครั้ง ๒ ครา แต่นักประวัติศาสตร์บางท่านก็พยายามที่จะทำให้เข้าใจว่าเราถูกรุกรานจนต้องจำนนต่อพม่าเพียงชั่วคราวเท่านั้น แล้วก็สามารถกู้เมืองกลับคืนมาจนสำเร็จได้ในเวลาเพียงไม่นาน แต่ทางฝ่ายพม่ากลับมีบันทึกประวัติศาสตร์ที่แตกต่างไป โดยยึดถือเราเป็นข้าขอบขัณฑสีมาของเขาไปอย่างสมบูรณ์แล้ว ซึ่งประวัติศาสตร์ช่วงนั้นเป็นความเจ็บปวดของเราอย่างมาก ส่วนด้านเพื่อนบ้านทางฟากฝ่ายลาวกับกัมพูชานั้นกลับมีสิ่งที่แตกต่างกัน ลาวกับกัมพูชาเคยเสียเมืองหลวงให้แก่สยามมาตั้งแต่ในสมัยอยุธยาจบจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จนกระทั่งฝรั่งเศสแผ่อิทธิพลข้ามฟากเข้ามายึดครองดินแดนแถบนี้ไปเป็นอาณานิคม เราจึงต้องสูญเสียเขตอำนาจเหนือดินแดนลาวกับกัมพูชาไปให้แก่ฝรั่งเศสนับแต่นั้น แต่ในบันทึกประวัติศาสตร์ของทางฝ่ายลาวและกัมพูชาก็ไม่ยอมรับโดยคุชฎีว่าตกอยู่ใต้อำนาจของสยามโดยสมบูรณ์แต่อย่างใด กลับมองเราว่าเป็นผู้เข้าไปรุกรานเขาเสียมากกว่า

แม้ต่างฝ่ายต่างก็มีการบันทึกประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกันออกไปเช่นไร

ปราสาทพระวิหาร

ความเป็นจริงนั้นก็ไม้อาจเปลี่ยนแปลงได้ ไม่สำคัญว่าใครจะเป็นฝ่ายตกอยู่ในอำนาจของใครมาก่อนจริงหรือไม่ แต่เรื่องสำคัญควรจะอยู่ที่ปัจจุบันมากกว่า เพราะอย่างไรเราก็ไม้อาจเปลี่ยนแปลงอดีตหรือย้อนกลับไปในอดีตเพื่อค้นหาความจริงว่าอะไรคือเหตุการณ์ที่แท้จริงกันแน่ได้ และยุคสมัยก็เปลี่ยนไปแล้ว การสู้รบหรือความขัดแย้งในอดีตก็ไม้อาจเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้มากนัก จะมีก็เพียงความคิดแค้นเคืองในเรื่องของศักดิ์ศรีที่ต่างฝ่ายก็ต่างคิดว่าเป็นการถูกลบหลู่ดูแคลนกันเท่านั้น ซึ่งอันที่จริงก็ไม่ใช่เรื่องของคนในรุ่นปัจจุบันแต่อย่างใดเลย สังคมในยุคสมัยนั้นอาจบีบบังคับให้เหตุการณ์จำต้องดำเนินไปเช่นนั้นกระทั่งเกิดความขัดแย้งและสู้รบกัน แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนไป อีกทั้งความเป็นแคว้นเป็นรัฐที่ต้องคอยสู้รบกันอย่างเช่นในอดีตก็ได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย บวกกับสังคมยุคใหม่ได้ยึดถือแนวทางกติกาใหม่ มีการปักปันแบ่งเขตแดนกันอย่างชัดเจนและยอมรับกันเป็นสากล ก่อตั้งเป็นประเทศขึ้น มีระบบการทูตและการต่างประเทศที่ทั่วทั้งโลกยอมรับ จุดเริ่มต้นของรัฐใหม่ที่ถูกยกระดับขึ้นเป็นประเทศก็น่าจะเริ่มต้นกันที่จุดนั้นเป็นการนับหนึ่งใหม่ ไม่ควรจะมาย้ำเท้าจมอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต แล้วตอกย้ำให้กลายเป็นความเจ็บซ้ำที่ฝังลึกให้แก่คนรุ่นนี้กันอีก จะเป็นการฟื้นฟูความบาดหมางกันอย่างไม่รู้จบ นำเรื่องของคนรุ่นก่อนๆ มาเป็นธุระอย่างไม่ถูกกาลเทศะ ซึ่งถ้าจะว่ากันไปแล้วอาจเป็นเรื่องของคนสองยุคสมัยที่ไม่ค่อยจะมีความเกี่ยวข้องกันนักก็เป็นไปได้ เพราะการที่คนในรุ่นนี้ซึ่งอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ก็อาจจะไม่ใช่คนที่สืบเชื้อสายมาจากคนในอดีตที่เคยอาศัยอยู่บนผืนดินผืนเดียวกันนั้นโดยสมบูรณ์ก็เป็นได้ แล้วเราจะมาติดยึดกับเหตุการณ์ในอดีตจนก่อให้เกิดความขัดแย้งให้ต้องฆ่าฟันกันรอบใหม่เพื่ออะไร?

อาจกล่าวได้ว่า ประวัติศาสตร์ของทั้งสยามและกัมพูชาในยุคปัจจุบันนี้น่าจะเริ่มนับได้ตั้งแต่มีการแบ่งเขตแดนกันอย่างมีหลักมีฐานปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน และมีการสถาปนาประเทศขึ้นตามที่หลักสากลยอมรับ นั่นก็คือภายหลังจากชาติตะวันตกยินยอมถอนอิทธิพลของตนออกไปจากภูมิภาคนี้

แล้วคืนอิสรภาพจากการยึดครองของพวกเขาให้แก่เจ้าของผู้อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินนั้นอย่างแท้จริงโดยสมบูรณ์ อันหมายถึงช่วงเวลาภายหลังจากที่อาณาจักรอินโดจีนซึ่งฝรั่งเศสได้เข้ามาทำการยึดครองแผ่นดินกัมพูชา ลาว และเวียดนามในปัจจุบันสิ้นสุดลง ซึ่งนับตั้งแต่ช่วงเวลาที่ชาวตะวันตกเข้ามาแสวงหาอาณานิคมในดินแดนแถบนี้ แผนที่เขตแดน รวมไปถึงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมต่างๆของคนพื้นถิ่นแถบนี้ก็เปลี่ยนแปลงไปหมด ไม่เว้นแม้แต่มรดกแห่งความขัดแย้งครั้งใหม่ที่เราได้เห็นกันในวันนี้ก็ยิ่งสืบสืบทอดกันมาเรื่อยๆ

ย้อนหลังไปเมื่อครั้งที่ฝรั่งเศสได้แผ่ลัทธิจักรวรรดินิยมของตนข้ามฝั่งมายึดครองดินแดนแถบตะวันออกนี้ไว้เป็นเขตอาณานิคมของตนเองเมื่อหลายร้อยปีก่อน ทุกสิ่งทุกอย่างบริเวณภูมิภาคนี้ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปจนหมด ไม่ว่าจะเป็นด้านชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม รวมไปถึงการเมืองการปกครอง อีกทั้งแผนที่เขตแดนต่างๆของภูมิภาคนี้ ได้ถูกเปลี่ยนโฉมหน้าไปจนหมดสิ้น ฝรั่งเศสเมื่อเข้ามา พวกเขาก็อาศัยพลังอำนาจที่มีความเหนือกว่าที่กำลังรบและอาวุธยุทโธปกรณ์อันล้ำสมัยกว่า ปราบบังคับให้เราจำต้องยินยอมตกไปอยู่ใต้อำนาจของพวกเขา เมื่อฝรั่งเศสยึดครองได้ทั้งเขตแดนในกัมพูชา ลาว และเวียดนามโดยสมบูรณ์ แล้วรวมดินแดนทั้ง ๓ อาณาเขตนี้อัปเดตขึ้นเป็นประเทศใหม่มีชื่อว่า “อาณาจักรอินโดจีนฝรั่งเศส” โดยฝรั่งเศสยังหมายที่จะเข้ายึดครองสยามอีกด้วย ซึ่งเราก็อาจจะต้องตกอยู่ในชะตากรรมที่ไม่ต่างไปจากแผ่นดินทั้งสามอย่างไม่ว่าจะหลีกเลี่ยง หากไม่มีการเมืองระหว่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง และความทรงพระปรีชาในการเดินหมากคูการเมืองระหว่างประเทศของในหลวงรัชกาลที่ ๕ นี้เอง จึงทำให้เรารอดพ้นจากการต้องตกไปเป็นส่วนหนึ่งของอินโดจีนฝรั่งเศส แม้ว่าต้องสูญเสียเขตแดนในปกครองไปหลายส่วน รวมไปถึงเขตแดนที่อยู่ในประเทศกัมพูชาปัจจุบันนี้ด้วย

อย่างที่กล่าวมาแล้วว่า ในบันทึกประวัติศาสตร์ของเรานั้นถือเขตแดนในกัมพูชาปัจจุบันบางส่วนว่าตกอยู่ในปกครองของสยามมาตั้งแต่ครั้งสมัยอาณาจักรอยุธยาแล้ว โดยมีหลักฐานอย่างชัดเจนว่า ๓ เมือง คือ พระตะบอง